

БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

УДК 021+024]:022.9:027

Наталія Тюркеджи,

аспірантка, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6785-2900>,

Харківська державна академія культури

Бурсацький узвіз, 4, м. Харків, 61057, Україна

natali_turkedjy@ukr.net

Асистивні технології у бібліотеках: світовий і вітчизняний досвід

Актуальність теми дослідження. В інформаційну епоху, коли знання стають особливо важливими, загострюється проблема забезпечення доступності до них. У цих процесах не останню роль відіграє впровадження та використання асистивних (допоміжних) технологій у бібліотеках. **Мета** статті – виявити рівень впровадження асистивних технологій у роботу бібліотек, спираючись на вітчизняний та світовий досвід. **Методологічною основою дослідження** є принципи об'єктивності та всебічності. З позицій наукової методології проблема розглядається на основі системного підходу. Вирішення завдань здійснювалося за допомогою загальнонаукових і бібліографічних методів: теоретичного (аналіз, синтез), емпіричного (опис), порівняльного, дослідницького. **Презентація основного матеріалу.** Доводиться, що допоміжні технології надають людям з особливими потребами можливість бути продуктивнішими, незалежними, отримувати освіту та інформацію. Однією з ключових ролей бібліотеки в сучасному суспільстві є надання вільного доступу до мережі Інтернет, різноманітних онлайн-інструментів, ресурсів для навчання, працевлаштування, проведення досліджень тощо. **Висновки.** Ознайомлення з практикою використання асистивних технологій закордонних бібліотек надало змогу виокремити низку проблем, з якими стикаються й вітчизняні бібліотечні установи, а саме: недосконалість програмного забезпечення й низький рівень знань щодо використання допоміжних технологій у співробітників. Попри всі вище окреслені проблеми, в бібліотеках України спостерігається динамічне зростання кількості спеціальних центрів, діяльність яких зосереджена на обслуговуванні користувачів з особливими потребами. **Практичне значення.** Знайомство та вивчення світових практик використання допоміжних технологій у бібліотечній діяльності стає нагальною необхідністю та передумовою для розроблення власної програми з впровадження цих технологій в українських бібліотеках.

К л ю ч о в і с л о в а: асистивні технології, інклюзивний простір у бібліотеці, доступність до інформації, користувачі з особливими потребами.

Актуальність проблеми. В інформаційну добу, коли знання стають особливо вагомими, загострюється питання доступу до цих знань. Саме тому бібліотеки покликані сьогодні ставати місцем трансформації особистості та реалізації її можливостей, а їхній персонал – навігатором у світі знань.

У цих процесах не останню роль відіграє впровадження та використання асистивних (допоміжних) технологій у бібліотеках, адже йдеться не просто про доступність інформації, а про інклюзію в бібліотечних установах.

За даними ВООЗ, до 2050 р. кількість людей, які потребуватимуть одного чи декількох допоміжних продуктів, сягне понад двох мільярдів. Такі прогнози

цілком реальні, адже посилюються процеси старіння націй, зростає кількість людей з особливими потребами, хронічними захворюваннями [12]. Вивчення зарубіжної практики використання допоміжних технологій у бібліотечної діяльності стає необхідністю та передумовою для розроблення власної програми з упровадження цих технологій в українських бібліотеках. І це лише перші кроки на шляху до якісних змін у бібліотечному обслуговуванні всіх категорій користувачів.

Питаннями розроблення, виготовлення та впровадження інновацій, організації освіти з використання асистивних технологій з 2014 р. займається Всесвітній саміт досліджень (GREAT), який координується відділом Всесвітньої організації охорони здоров'я з питань асистивних технологій (GATE). Враховуючи високий рівень заінтересованості означеною проблемою, постає необхідність простежити сучасні тенденції впровадження і використання допоміжних технологій у бібліотеках України та за кордоном.

Мета статті – з'ясувати рівень впровадження асистивних технологій у роботу бібліотек, спираючись на вітчизняний та світовий досвід.

Аналіз останніх досліджень. Сьогодні у світі системно питаннями розроблення та впровадження асистивних технологій у різних сферах життя людей з особливими потребами займаються фахівці з медицини, робототехніки, комп'ютеризованих систем управління, працівники освіти, культури. Аналіз наукових робіт вітчизняних та закордонних авторів з питань сфери бібліотечної діяльності дає підстави для констатації: на сьогодні вже вивчено та зафіксовано багато теоретичних (ідеальних) моделей, але стосовно впровадження їх у практику майже немає відомостей. Серед закордонних спеціалістів привертають увагу напрацювання Дж. Бурка, який є автором *Assistive-Adaptive Technologies: An Excerpt from Library Technology Companion* (Керівництво для бібліотечного персоналу щодо використання асистивно-адаптивних технологій). Очолюючи бібліотеку у США, він вже накопичив певний практичний досвід упровадження цих технологій. Фахівець наголошує, що перед їхнім застосуванням необхідно ретельно оцінити потреби людей з особливими фізичними можливостями. Це, з одного боку, відповідатиме вимогам Закону щодо американців-інвалідів, а з іншого – виправдовуватиме бібліотечну місію – надання користувачам необхідної їм інформації. Дж. Бурка цілком слушно зауважує, що звичайний користувачський комп'ютер не може одночасно виконувати й адаптивні функції. Також у згаданому виданні надається перелік технологічних продуктів, які полегшують використання комп'ютерів для людей з особливими потребами [9].

Дослідниці Дж. Кайдинг, Д. Веласкез, Д. Прайз з Південного австралійського університету розробили інклюзивну модель доступу для дітей з особливими потребами у публічних бібліотеках [13].

У спільному міжнародному дослідженні науковці наголошують на важливості формування відповідних навичок у персоналу бібліотек з організації відвідувачам поступового доступу до допоміжних технологій [11]. Р. Круз свою статтю присвячує різним асистивним технологіям, які можна використовувати у

бібліотеках. На його думку, допоміжними технологіями слід вважати й неймовірно складне програмне забезпечення, й збільшувальне скло. Фахівець подає коротку інформацію стосовно спеціального програмного забезпечення, а саме: JAWS, яка призначена для читання з екрана. Вона дає змогу людям з вадами зору легше орієнтуватися при роботі з комп'ютером; ZoomText і MAGic – для збільшення екрана, змінення контрасту зображень та текстів; Dragon Naturally – для розпізнання голосу під час друку тексту [10].

Щодо вітчизняних авторів, то тема впровадження асистивних технологій поки що залишається поза їхньою увагою. Можна виокремити лише публікації В. Шейчук і Н. Поліщук, які розробили методичні поради щодо обслуговування в бібліотеці людей з особливими потребами [8]; В. Мельник [7] і В. Костюк [4], які опікуються питаннями прав осіб з інвалідністю за українським законодавством та країн ЄС. Варто згадати дослідження А. Литвин [6], Н. Кунанець і О. Малиновського [5], Т. Миськевич [2], які присвячені окремим аспектам та особливостям організації обслуговування користувачів з особливими потребами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «асистивні (допоміжні) технології» в тексті «Конвенції ООН про права людей з інвалідністю» визначається як великий спектр допоміжних засобів та послуг для людей з особливими потребами, завдяки яким відбувається підвищення функціональних можливостей таких особистостей. Допоміжні технології дають людям з особливими потребами можливість бути більш продуктивними, незалежними, отримувати освіту, володіти різною інформацією [3].

На сьогодні, за даними ООН, лише кожна десята людина, яка потребує допомоги, має доступ до допоміжних технологій. Без них такі люди часто почувають себе виключеними з суспільства, живуть немовби в умовах ізоляції, їм важко на рівні з іншими вирішувати свої життєві проблеми. У документах Організації Об'єднаних Націй наголошується, що проблема обмеженого доступу до асистивних технологій має бути вирішеною найближчим часом.

З огляду на це, щорічно відбувається Всесвітній саміт досліджень, інновацій та освіти з асистивних технологій (GREAT), ініціативи якого спрямовані на покращення якості життя людей з особливими потребами. У рамках цього саміту проводяться різноманітні заходи, метою яких є:

- просування пріоритетної програми досліджень;
- налагодження дослідницької співпраці у суміжних галузях;
- визначення економічного впливу та витрат під час розроблення, виготовлення та впровадження допоміжних технологій;
- розроблення моделей надання послуг та презентація найкращих практик їхнього впровадження;
- пошук нових можливостей фінансування досліджень та виробництва;
- втілення інноваційної освіти;
- висвітлення новаторських досліджень у галузі допоміжних технологій;
- підвищення рівня обізнаності світової спільноти та її заінтересованості щодо використання асистивних технологій [12].

Конвенція ООН про права людей з інвалідністю, яку Україна ратифікувала 2009 р., вимагає від урядів задоволення потреб громадян у допоміжних технологіях. А однією з Цілей сталого розвитку документ визначає – проголошення скорочення нерівності в суспільстві. Оскільки бібліотеки є центрами отримання інформації, то для досягнення цих вимог, вони стають саме тим інструментом, який наближає втілення теоретичних напрацювань у практику.

Одне з пріоритетних завдань бібліотеки в сучасному суспільстві – надання вільного доступу до мережі Інтернет, різноманітних онлайн інструментів, ресурсів для навчання, працевлаштування, проведення досліджень, організації дозвілля тощо. І в першу чергу це стосується людей з особливими потребами. На жаль, в Україні ще й досі не приділяється належної уваги вирішенню цих проблем. Причиною цього, на нашу думку, є застаріла законодавча база, недостатнє та нестабільне фінансування бібліотек. Адже саме нестача коштів стає головною перешкодою адаптування приміщень, організація особливих послуг для цієї категорії користувачів.

Необхідність змін та/або адаптації умов діяльності, піднесення рівня послуг, які надаються у бібліотеках світу, до вимог сьогодення – це одна з найбільш обговорюваних проблем наукових конференцій, семінарів, статей та монографій провідних фахівців з бібліотечної справи.

Згідно з дослідженням, проведеним Д. Л. Веласкес, Д. Кейдінг, Д. Прайс з Університету Південної Австралії, щодо особливостей упровадження та використання асистивних технологій у бібліотеках, орієнтованих на обслуговування дітей з особливими потребами, основними проблемами є:

- професійна освіта бібліотечного персоналу з питань забезпечення доступу до інформації та інклюзії. 78 % опитаних бібліотекарів вказали на недостатність знань персоналу в галузі спеціального програмного забезпечення та психології спілкування з користувачами з особливими потребами;
- значна кількість розроблених програм не є універсальними й ідеальними, вони адресуються людям з різними потребами. Внаслідок чого, як вважають 50% опитаних співробітників бібліотек, ці програми є непридатними;
- необхідність розроблення маркетингових програм, які сприяли б розповсюдженню інформації про спеціальні послуги бібліотек та залучення якнайбільшої кількості користувачів. 28 % опитаних зауважили, що маркетинг справляє найбільший вплив на залучення спонсорів та користувачів до бібліотек [13].

Дослідники дедалі частіше звертають увагу на рівень доступності до бібліотечних ресурсів у віртуальному просторі. Активно працюючи у цьому напрямі, вітчизняні фахівці О. Мар'їна і С. Мар'їн дослідили рівень відповідності бібліотечних сайтів різних країн стандартам WCAG [1].

WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) – це рекомендації щодо доступності вебконтенту. Вони є частиною серії рекомендацій стосовно забезпечення доступності вебсайтів.

Перша редакція WCAG з'явилася у 1999 р., останню, оновлену, версію WCAG 2.1, було представлено 5 червня 2018 р. Основними критеріями успіху (success criteria)

документом визначено доступність мобільних пристроїв, додатків для осіб з низьким рівнем зору та когнітивними порушеннями. У багатьох країнах WCAG адаптовано до внутрішньої законодавчої бази, але сайти, що створюються не завжди є достатньо доступними для різних категорій користувачів з особливими потребами.

Харківські науковці, проаналізувавши 177 сайтів національних бібліотек світу на відповідність принципам доступності WCAG, дійшли висновку: тільки 19 % з них цілком відповідають визначеним критеріям. Було, зокрема, виявлено, що для забезпечення вебдоступності бібліотекам потрібно впроваджувати постійний аудит доступності власних сайтів, а також забезпечувати якісно новий рівень взаємодії з користувачами з особливими потребами [1].

Для більш поглибленого з'ясування питання використання асистивних технологій ми провели моніторинг бібліотечних сайтів університетів Європи і США (Кембрідж, Трінті, Оксфорд, Сорбонна, Йель, Гарвард та ін.), який, на жаль, засвідчив, що адаптація сайту для абітурієнтів та студентів з особливими потребами перебуває на низькому рівні. Але, варто відзначити, що кожен сайт бібліотеки вишу надає інформацію щодо впровадження асистивних технологій та можливостей їхнього використання. Подається навігація поверхами бібліотеки до робочих місць, спеціально пристосованих для користувачів з особливими потребами. На сайтах також розміщено інформацію для ознайомлення з тими програмами, які забезпечують доступ до тих чи інших ресурсів.

Зокрема, бібліотека Трінті-коледжу пропонує низку програм підтримки студентів, серед яких:

- спеціальні привілеї на користування фондами бібліотеки;
- користування послугами освітньої служби «Бібліотечні помічники ESW», яка допомагає в пошуку, оформленні, поверненні та копіюванні матеріалів з фондів бібліотеки;
- переведення в альтернативні формати друкованих видань (аудіо-формат, великий шрифт, шрифт Брайля) [14].

На всіх вивчених бібліотечних сайтах університетів зазначено, що проекти нових будівель відповідають принципам універсального доступу, а вже існуючі споруди стали доступними завдяки модернізації. В університетах організовано Інформаційні центри асистивних технологій (АІС) – це своєрідні кімнати-кабінети ресурсів цих технологій. Їх обладнано комп'ютерами зі спеціальним програмним забезпеченням та допоміжними технологіями.

Отже, практика впровадження асистивних технологій у бібліотеках найбільших та найстаріших університетів Європи і США набирає сили. Саме тут відбувається розроблення та адаптація програмного забезпечення, способів переформатування друкованих видань, створення широкої програми підтримки користувачів з особливими потребами у сфері обслуговування, завдяки чому здійснюється підготовка методичних вказівок щодо особливостей організації обслуговування користувачів з особливими потребами та спілкування з ними.

Не оминають своєю увагою проблему впровадження асистивних технологій у бібліотеках й українські науковці. Питаннями доступності українських

бібліотек для людей з особливими потребами опікується Т. Миськевич. Вона досліджує специфіку, форми роботи та ступінь залучення до соціалізації людей з особливими потребами бібліотек загальнодержавного значення. За її даними, серед обласних універсальних наукових бібліотек, яких всього 21, тільки 10 з них мають спеціальні сервіси для даної категорії користувачів у вебдоступності.

В останні роки в Україні спостерігається позитивна динаміка зі створення центрів обслуговування людей з особливими потребами. Це стало можливим винятково завдяки фінансовій підтримці різних міжнародних фондів, грантових програм. Поява подібних інтернет-центрів та інклюзивних читальних залів допомагає зробити доступною інформацію для тих, хто більше за всіх цього потребує. Адже до послуг цієї категорії користувачів тут не тільки спеціальне програмне забезпечення, вільний доступ до Інтернету, адаптовані робочі місця, тренажери для зору, медіа-фонд аудіокниг, але й різні заняття з розвитку комп'ютерної грамотності. В інтернет-центрах відбуваються дозвілєві заходи для користувачів з особливими потребами. Для них готуються масиви корисної інформації, яка зокрема містить посилання на офіційні сайти державних установ, громадських організацій та на спеціалізовані сайти [2].

На жаль, на сайтах бібліотек найбільших університетів України інформації стосовно впровадження асистивних технологій чи організації особливих умов обслуговування для студентів з особливими потребами нам знайти не вдалося.

Висновки. Співробітники бібліотек прагнуть забезпечити усім читачам повний та рівний доступ до всіх послуг. Нарощуються зусилля щодо створення інклюзивного бібліотечного середовища, для існування якого обов'язковою умовою є впровадження асистивних технологій.

Знайомство з практикою зарубіжних бібліотек щодо використання асистивних технологій дало змогу виокремити низку проблем, з якими стикаються й вітчизняні бібліотечні установи, а саме: недосконалість програмного забезпечення, низький рівень знань бібліотекарів щодо використання асистивних технологій та ін.

Незважаючи на існуючі проблеми, в бібліотеках України сьогодні спостерігається динамічне зростання кількості спеціальних центрів, діяльність яких зосереджена на обслуговуванні користувачів з особливими потребами.

Перспективи дослідження. Подальший науковий пошук передбачає поглиблене вивчення особливостей впровадження асистивних технологій у бібліотеках України та світу, а також розв'язання окреслених у даній публікації проблем.

Список бібліографічних посилань

1. Мар'їна О. Ю., Мар'їн С. О. Версії WCAG та доступність бібліотечного веб-контенту. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2019. № 56. URL: <http://v-khsac.in.ua/article/view/191073/191045>
2. Миськевич Т. Інформаційна соціалізація користувачів з особливими потребами в сучасній бібліотеці (вітчизняний досвід). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського* : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2018. Вип. 49. С. 155–166. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/naukprazi/49.pdf>
3. *Конвенція про права осіб з інвалідністю*: офіційний переклад. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

4. Костюк В. Проблеми гармонізації законодавства України щодо прав осіб з інвалідністю з відповідними стандартами Європейського Союзу. *Публічне право*. 2016. № 8. С. 47–54.
5. Кунанець Н., Малиновський О. Електронні бібліотеки: обслуговування осіб з особливими потребами. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Комп'ютерні науки та інформаційні технології. 2014. № 800. С. 27–34.
6. Литвин А. В. Порівняльний аналіз зарубіжних моделей бібліотечно-інформаційного забезпечення користувачів з вадами зору. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2008. № 5. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/520>
7. Мельник В. Права осіб з інвалідністю за законодавством ЄС: питання правового регулювання. *Публічне право*. 2017. № 3. С. 160–166.
8. *Обслуговування людей з обмеженими можливостями*: метод. поради. укл.: В. В. Шейчук, Н. П. Поліщук. Хмельницький: Хмельницька ОУНБ ім. М. Островського. 2013. 50 с.
9. Burke J. J. *Assistive-Adaptive Technologies: An Excerpt from Library Technology Companion*, 4th edition. American Libraries. November/December. 2013. URL: <https://americanlibrariesmagazine.org/2013/12/09/assistive-adaptive-technologies/>
10. Cruz R. *Adaptive Technology in the Library*. A Publication of the Public Library Association. *Public Libraries Online*. 2013. URL: <http://publiclibrariesonline.org/2013/02/adaptive-technology-in-the-library/>
11. Enabling appropriate personnel skill-mix for progressive realization of equitable access to assistive technology. E. M. Smith, R. J. Gowran, H. Mannan [ets.]. *Journal of the Australian Library and Information Association*. 2018. Volume 13. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17483107.2018.1470683?src=recsys>
12. *Global research, innovation and education in assistive technology*: GREAT summit 2017. report. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259746/WHO-EMP-IAU-2017.16-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
13. Public Libraries and Access for Children with Disabilities and Their Families: A Proposed Inclusive Library Model. J. Kaeding, D. L. Velasquez, D. Price. *Journal of the Australian Library and Information Association*. 2017. Volume 66. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24750158.2017.1298399?src=recsys>
14. *Users with Disabilities*. The Library of Trinity College Dublin. URL: <https://www.tcd.ie/library/using-library/disabilities.php>

References

1. Marina, O. Yu. & Marin, S. O. (2019). Versii WCAG ta dostupnist bibliotечноho veb-kontentu [Versions of WCAG and accessibility of library web-content]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*. Retrieved from <http://v-khsac.in.ua/article/view/191073/191045> [In Ukrainian].
2. Myskevych, T. (2018). *Informatsiina sotsializatsiia korystuvachiv z osoblyvymy potrebamy v suchasni bibliotetsi (vitchyznianyi dosvid)* [Information Socialization of Users with Special Needs in the Modern Ukrainian Library]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/naukprazi/49.pdf> [In Ukrainian].
3. (2006). *Konventsiia pro prava osib z invalidnistiu*: ofitsiyni pereklad [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text [In Ukrainian].
4. Kostyuk, V. (2016). Problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy shchodo prav osib z invalidnistiu z vidpovidnymy standartamy Yevropeiskoho Soiuzu [Problems of Harmonization of the Legislation of Ukraine on the Rights of Persons with Disabilities with the Corresponding Standards of the European Union]. *Publichne pravo*, 8, 47-54. [In Ukrainian].
5. Kunanets, N. & Malynovskyi, O. (2014). Elektronni biblioteki: obsluhovuvannya osib z osoblyvymy potrebamy [Electronic libraries: service of persons with special needs]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, 800, 27-34. [In Ukrainian].
6. Lytvyn, A. V. (2008). Porivnialnyi analiz zarubizhnykh modelei bibliotечно-informatsiinoho zabezpechennia korystuvachiv z vadamy zoru [Comparative analysis of foreign models of library and

information support for visually impaired users]. *Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvyvymy potrebamy*, 5. Retrieved from <http://ap.uu.edu.ua/article/520> [In Ukrainian].

7. Melnyk, V. (2017). Prava osib z invalidnistiu za zakonodavstvom YeS: pytannia pravovoho rehu-liuvannia [The rights of persons with disabilities according to EU laws: the issue of legal regulation]. *Publichne pravo*, 3, 160-166. [In Ukrainian].

8. Polishchuk, N. P. & Sheichuk, V. V. (Comp.). (2013). *Obsluhovuvannia liudei z obmezhenymy mozh-lyvostiamy: metod. porady* [Services for people with disabilities: guidelines]. Khmelnytskyi, Ukraine. [In Ukrainian].

9. Burke, J. J. (2013). *Assistive-Adaptive Technologies: An Excerpt from Library Technology Companion*. Retrieved from <https://americanlibrariesmagazine.org/2013/12/09/assistive-adaptive-technologies/> [In English].

10. Cruz, R. (2013). *Adaptive Technology in the Library. A Publication of the Public Library Association. Public Libraries Online*. Retrieved from <http://publiclibrariesonline.org/2013/02/adaptive-technology-in-the-library/> [In English].

11. Smith, E. M., Gowran, R. J. & Mannan, H. (2018). Enabling appropriate personnel skill-mix for progressive realization of equitable access to assistive technology. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 13. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17483107.2018.1470683?src=recsys> [In English].

12. (2017). *Global research, innovation and education in assistive technology: GREAT summit report*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259746/WHO-EMP-IAU-2017.16-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [In English].

13. Kaeding, J., Velasquez, D. L. & Price, D. (2017). Public Libraries and Access for Children with Disabilities and Their Families: A Proposed Inclusive Library Model. *Journal of the Australian Library and Information Association*, 66. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24750158.2017.1298399?src=recsys> [In English].

14. (2020). *Users with Disabilities*. The Library of Trinity College Dublin. Retrieved from <https://www.tcd.ie/library/using-library/disabilities.php> [In English].

Nataliia Tiurkedzhy,

postgraduate, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6785-2900>, Kharkiv State Academy of Culture (Kharkiv, Ukraine)

ASSISTIVE TECHNOLOGIES IN LIBRARIES: INTERNATIONAL AND NATIONAL EXPERIENCE

The relevance of the problem. In the age of information, when knowledge becomes especially important, the issue of access to this knowledge is also important. In these processes, the introduction and use of assistive technologies in libraries is significant. **The purpose of the article** is to analyze the level of implementation of assistive technologies in libraries, based on national and international experience. **The methodological basis** of the research is the principles of objectivity and comprehensiveness. From the point of view of scientific methodology, the problem is considered on the basis of a systematic approach. The solution of problems was carried out through a system of general scientific and bibliographic methods: theoretical (analysis, synthesis, etc.), empirical (description), comparative, research. **Presentation of the main topic.** Assistive technology gives people with special needs a chance to be more productive, independent, and receive education and information without difficulty. One of the main functions of the library in modern society is to provide free access to the Internet, various online tools, resources for training, employment, research, and so on. **Conclusions.** After studying the experience of foreign libraries in use of assistive technologies, we can identify problems that appear in the national libraries: imperfection of software and low level of knowledge of librarians about assistive technologies. Despite these problems, today in the libraries of Ukraine there are more and more special centers which are focused on serving users with special needs. **Practical value.** The study of foreign practice of using assistive technologies in libraries becomes a necessity and a reason for developing our own program for the implementation of these technologies in Ukrainian libraries.

Key words: assistive technology, assistive products, accessibility, disability policy, inclusive space in the library.

Kharkiv State Academy of Culture
4, Bursatskyi ascent, Kharkiv, 61057, Ukraine
e-mail: rector@ic.ac.kharkov.ua
e-mail: natali_turkedjy@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 12.01.2021.